

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Barbara Orechwa - Zawadzka

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 15 września 2015 r. w B.

sprawy z odwołania M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o rentę socjalną

na skutek apelacji wnioskodawcy M. B.

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 4 listopada 2014 r. sygn. akt III U 528/13

I. oddala apelację;

II. przyznaje adwokatowi K. Ś. wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) złotych, w tym należny podatek od towarów i usług ze Skarbu Państwa oraz kwotę 193,91 (sto dziewięćdziesiąt trzy 91/100) złotych tytułem zwrotu kosztów dojazdu (kasa Sądu Okręgowego w Ostrołęce).

Sygn. akt III AUa 187/15

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. decyzją z dnia 5 marca 2013 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej (Dz. U. z 2003 roku, Nr 135, poz. 1268 ze zm.), odmówił M. B. prawa do renty socjalnej, po tym jak komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 22 lutego 2013 roku nie uznała wnioskodawcy za osobę całkowicie niezdolną do pracy.

M. B. odwołał się od powyższej decyzji, domagając się jej zmiany i przyznania prawa do dochodzonego świadczenia.

Sąd Okręgowy w Ostrołęce, po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 4 listopada 2014 roku odwołanie oddalił (pkt 1) oraz oddalił wniosek pełnomocnika wnioskodawcy o przyznanie wynagrodzenia za reprezentowanie wnioskodawcy z urzędu (pkt 2). Z ustaleń Sądu I instancji wynikało, że wnioskodawca (urodzony w dniu (...)) był uprawniony do renty socjalnej w okresie od dnia 1 października 2003 roku do dnia 31 maja 2004 roku.

Przedmiotem sporu było to, czy M. B. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Poza sporem było natomiast, że naruszenie sprawności organizmu, które mogłoby skutkować tą niezdolnością powstało w okresie wskazanym w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej, tj. w okresie nauki w szkole podstawowej. W celu ustalenia powyższej okoliczności Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych z zakresu psychiatrii, laryngologii i neurologii oraz biegłego sądowego z zakresu psychologii. Biegli specjaliści po zapoznaniu się z aktami sprawy, dokumentacją lekarską oraz po zbadaniu wnioskodawcy stwierdzili, że aktualny stopień naruszenia sprawności organizmu nie powoduje u niego całkowitej niezdolności do pracy. Wnioskodawca nie zgodził się z powyższą opinią biegłych. Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii innych biegłych specjalistów z zakresu psychiatrii i psychologii. Biegli po zapoznaniu się z aktami sprawy, dokumentacją lekarską oraz po zbadaniu wnioskodawcy również uznali, że brak jest podstaw do stwierdzenia u niego całkowitej niezdolności do pracy. Wnioskodawca nie zgodził się również z powyższą opinią oraz przedłożył nową dokumentację medyczną. Domagał się aby biegli wyjaśnili, czy nastąpiła zmiana w stanie jego zdrowia od 1999 roku, kiedy to uznano go za osobę niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym oraz całkowicie niezdolną do pracy i kiedy przyznano mu prawo do renty socjalnej na okres 5 lat, a jeśli tak, to na czym zmiana ta polegała. Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłych specjalistów z zakresu psychiatrii i psychologii opiniujących w sprawie w drugiej kolejności. Biegli po dokonaniu analizy nowej dokumentacji medycznej podtrzymali swoje stanowisko w sprawie, uznając, że wnioskodawca nie jest całkowicie niezdolny do pracy. Wnioskodawca domagał się dalszego prowadzenia postępowania dowodowego, wnosząc o przeprowadzenie dowodu z ustnej opinii biegłych specjalistów z zakresu psychiatrii oraz psychologii. Zarzucił biegłym, że w opinii uzupełniającej nie odpowiedzieli na zgłoszone przez niego zarzuty, tj. nie wyjaśnili na czym - w ich ocenie - polega poprawa stanu zdrowia wnioskodawcy w porównaniu do okresu, kiedy miał on przyznane prawo do renty. Sąd Okręgowy na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. oddalił powyższy wniosek dowodowy, uznając, że sporne okoliczności zostały już dostatecznie wyjaśnione. Sąd I instancji wskazał, że M. B. pobierał rentę socjalną w okresie od dnia 1 października 2003 roku do dnia 31 maja 2004 roku, a więc przez krótki okres. Zaskarżona aktualnie decyzja zapadła po rozpoznaniu wniosku o rentę socjalną, złożonego w dniu 7 stycznia 2013 roku, dlatego w sprawie nie znajduje zastosowania art. 61 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, do którego nawiązuje art. 15 pkt 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej. Z tego względu – zdaniem Sądu Okręgowego – porównywanie stanu zdrowia wnioskodawcy z okresu pobierania renty socjalnej i obecnego stanu zdrowia nie może mieć przesądzającego znaczenia dla oceny jego zdolności do pracy. Nadto Sąd I instancji wskazał, że ocena stanu zdrowia M. B. po dacie 31 maja 2004 roku była już przedmiotem postępowania sądowego w sprawie III U 1086/04. Z akt rentowych wynika, że ZUS decyzją z dnia 23 czerwca 2004 roku odmówił wnioskodawcy prawa do renty socjalnej wobec stwierdzenia przez lekarza orzecznika, iż jest on jedynie częściowo niezdolny do pracy. Odwołanie M. B. od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 9 września 2004 roku w sprawie o sygn. akt III U 1086/04, zaś apelacja została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 1 kwietnia 2005 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 1592/04. Sądy obu instancji uznały, że wnioskodawca jest częściowo niezdolny do pracy i dlatego nie spełnia przesłanek do przyznania renty socjalnej. Na te właśnie okoliczności powołali się biegli wydając w niniejszej sprawie opinię uzupełniającą, odpowiadając tym samym na zarzuty wnioskodawcy. Biegli w opinii uzupełniającej odnieśli się również do kwestii zaliczenia M. B. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, prawidłowo przyjmując, iż okoliczność zaliczenia do stopnia niepełnosprawności nie przekłada się wprost na stopień niezdolności do pracy. Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż w niniejszej sprawie brak jest podstaw do dopuszczenia dowodu z ustnej opinii uzupełniającej i dlatego oddalił powyższy wniosek dowodowy. Sąd Okręgowy uznał, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy w sposób dostateczny wyjaśnia kwestię niezdolności do pracy wnioskodawcy. Podkreślił, że w niniejszej sprawie na okoliczność stanu zdrowia M. B. wypowiedziały się dwa zespoły biegłych o specjalnościach odpowiednich do występujących u wnioskodawcy schorzeń, tj. psychiatra i psycholog. Opinie obu zespołów biegłych są ze sobą zbieżne. Biegli dokonali analizy zebranej w sprawie dokumentacji medycznej, przeprowadzili wywiad oraz badania wnioskodawcy. Zdaniem Sądu Okręgowego, zarówno rozpoznanie, jak i wnioski, jakie zostały zawarte w opiniach biegłych są rzeczowe, spójne i logiczne, dlatego zasługują na uwzględnienie. Biegli odnieśli się do schorzeń występujących u M. B., określili stopień ich nasilenia i wpływ na zdolność do pracy. Sąd I instancji podkreślił przy tym, iż sam fakt występowania schorzeń nie może stanowić podstawy do uznania niezdolności do pracy, istotny jest poziom nasilenia choroby, a poziom ten - zdaniem biegłych - nie jest taki, aby uzasadniał stwierdzenie stanu całkowitej

niezdolności do pracy. Reasumując, Sąd I instancji podzielił wnioski w/w zespołów biegłych odnośnie niespełnienia przez wnioskodawcę przesłanki całkowitej niezdolności do pracy M. B., co skutkuje uznaniem, że wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania prawa do renty socjalnej. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

M. B. zaskarżył powyższy wyrok w całości zarzucając mu:

1) naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c. i art. 286 k.p.c. polegające na bezpodstawnym oddaleniu wniosku pełnomocnika wnioskodawcy o wezwanie biegłych na rozprawę celem wyjaśnienia treści opinii, co było konsekwencją błędnego i bezpodstawnego przyjęcia, że okoliczności sporne, tj. czy M. B. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy zostały dostatecznie wyjaśnione w opiniach biegłych sądowych opiniujących w sprawie w drugiej kolejności, zaś opinie te są zupełne oraz jasne, w sytuacji, gdy biegli w opinii uzupełniającej ograniczyli się wyłącznie do przytoczenia stanu faktycznego, tj. historii orzeczeń jakie zostały wydane w sprawie skarżącego i nie odnieśli się do stanu zdrowia M. B. i jego zmian na przestrzeni czasu,

2) wynikający z naruszenia przepisów postępowania błąd w ustaleniach faktycznych polegający na bezpodstawnym przyjęciu, że wnioskodawca nie spełnia przesłanki całkowitej niezdolności do pracy, a w konsekwencji uznaniu, iż M. B. nie spełnia warunków do przyznania prawa do renty socjalnej.

Wskazując na powyższe zarzuty wnioskodawca domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i przyznania prawa do renty socjalnej, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia na rzecz ustanowionego z urzędu pełnomocnika zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Rozpoznając niniejszą sprawę Sąd Okręgowy, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i prawidłowo zastosował przepisy prawa. Sąd II instancji w pełni podziela poczynione ustalenia faktyczne oraz przychylił się do dokonanej wykładni przepisów.

Jak wynika z treści art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

1) przed ukończeniem 18. roku życia;

2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;

3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Zgodnie zaś z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy (art. 12 ust. 2 w/w ustawy).

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było to, czy M. B. jest osobą całkowicie niezdolną do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało w okresie wskazanym w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej, a tym samym, czy może skutecznie żądać od organu rentowego prawa do renty socjalnej. Z przeprowadzonych przez Sąd Okręgowy dowodów w postaci opinii biegłych sądowych specjalistów z zakresu laryngologii, neurologii, psychiatrii oraz psychologii (k. 16-18), wynikało, że rozpoznane u wnioskodawcy schorzenia nie czynią go osobą całkowicie niezdolną do pracy. Wskutek zgłoszenia przez wnioskodawcę zarzutów pod adresem

tej opinii (k. 41) Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii innego zespołu biegłych sądowych specjalistów z zakresu psychiatrii oraz psychologii, tj. o specjalnościach odpowiadających schorzeniom rozpoznanym u wnioskodawcy. W/ w biegli także uznali, że brak jest podstaw do stwierdzenia u niego całkowitej niezdolności do pracy (k. 80-83). M. B. wniósł zastrzeżenia również pod adresem tej opinii, domagając się, aby biegli wyjaśnili na czym - w ich ocenie - polega poprawa stanu jego zdrowia w porównaniu do okresu, kiedy miał on przyznane prawo do renty (k. 97, 121). Sąd Okręgowy w związku ze zgłoszonymi zarzutami dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłych specjalistów, którzy podtrzymali swoje stanowisko odnośnie oceny stanu zdrowia wnioskodawcy, uznając, że nie jest on całkowicie niezdolny do pracy (k. 129-131).

Sąd Apelacyjny przychylił się do stanowiska Sądu Okręgowego rozpoznającego sprawę co do oceny stanu zdrowia M. B.. Powyższe opinie zostały sporządzone przez lekarzy specjalistów z zakresu schorzeń zgłaszanych przez wnioskodawcę, posiadających gruntowną wiedzę z zakresu swoich specjalności oraz długoletnie doświadczenie zawodowe. Podstawą ich wydania były dowody obiektywne, dokumentacja lekarska oraz badanie wnioskodawcy. Płynące z nich wnioski są tożsame. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy słusznie ocenił powyższe opinie biegłych sądowych jako fachowe, rzetelne oraz należyście uzasadnione i na ich podstawie poczynił w sprawie ustalenia. Z tych względów nie znajduje uzasadnienia zarzut apelacyjny błędu w ustaleniach faktycznych.

Nie jest również zasadny zarzut apelacyjny dotyczący oddalenia przez Sąd I instancji wniosku M. B. o przesłuchanie biegłych na rozprawie. Zgodzić się należy ze skarżącym, iż biegli wchodzący w skład drugiego zespołu specjalistów w opinii uzupełniającej (k. 129-131) nie odpowiedzieli nie pytania wnioskodawcy (k. 121) dotyczące tego, na czym w ich ocenie polegała poprawa stanu zdrowia wnioskodawcy w porównaniu do okresu, kiedy był uprawniony do renty socjalnej. Stwierdzić należy, iż uzyskanie odpowiedzi na te pytania nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie. Wnioskodawca nigdy nie był uznany za osobę całkowicie niezdolną do pracy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wprawdzie było mu przyznane prawo do renty socjalnej w okresie od dnia 1 października 2003 roku do dnia 31 maja 2004 roku jednakże na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie przepisów aktualnie obowiązującej ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej w związku z uznaniem go za osobę niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym. Przepisy ustawy z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej pozwalały na przyznanie prawa do renty socjalnej na podstawie orzeczenia zaliczającego co najmniej do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Zgodnie z art. 2a ustawy z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej całkowita niezdolność do pracy oznaczała całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych albo posiadanie znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o zatrudnieniu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych. Dopiero po wejściu w życie przepisów ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej istnienie stanu całkowitej niezdolności do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stało się przesłanką konieczną uzyskania prawa do renty socjalnej. Z tych względów dalsze uzupełnianie postępowania dowodowego poprzez dopuszczenie dowodu z ustnej opinii uzupełniającej - zgodnie z wnioskiem M. B., nie było celowe. Sąd I instancji prawidłowo na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. oddalił powyższy wniosek dowodowy. Niezasadny jest zatem zarzut apelacyjny naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 217 § 3 k.p.c. oraz art. 278 § 1 k.p.c. i art. 286 k.p.c.

Końcowo dodać należało, iż istnienie orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności nie przesądza o ustaleniu niezdolności o pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Niepełnosprawność jest pojęciem szerszym od niezdolności do pracy, co oznacza, iż każda osoba niezdolna do pracy jest osobą niepełnosprawną, zaś nie każda osoba niepełnosprawna (w tym w stopniu umiarkowanym) jest osobą niezdolną do pracy. Przy orzekaniu o niezdolności do pracy nie można jednak pomijać stopnia niepełnosprawności. Biegłym oceniającym stan zdrowia wnioskodawcy w niniejszej sprawie znane było orzeczenie (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności w P. z dnia 20 marca 2014 roku, na podstawie którego wnioskodawca został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności od dnia 1 grudnia 2009 roku na stałe (k. 123). Biegli wzięli je pod uwagę opiniując w sprawie, co nie wpłynęło na zmianę stanowiska odnośnie odmowy uznania wnioskodawcy za osobę całkowicie niezdolną do pracy (k. 129-131).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt I sentencji wyroku na podstawie art. 385 k.p.c.

Na podstawie § 12 ust. 2 w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 i § 3 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 roku, poz. 461) przyznano pełnomocnikowi wnioskodawcy kwotę 147,60 złotych, w tym należy podatek od towarów i usług tytułem zastępstwa procesowego za II instancję oraz kwotę 193,91 złotych tytułem zwrotu kosztów dojazdu pełnomocnika (zgodnie ze spisem kosztów k. 185) - pkt II sentencji wyroku.

A.K.